

# Bồi dưỡng kỹ năng xử lý tình huống sư phạm cho học viên Trường Sĩ quan Chính trị

Nguyễn Lê Hoàng, Đinh Việt Phương, Nông Xuân Hải\*

\*Tiểu đoàn 10, Trường Sĩ quan Chính trị, Bộ Quốc phòng.

Received: 6/12/2023; Accepted: 16/12/2023; Published: 5/2/2024

**Abstract:** Detecting and handling the pedagogical situations is especially important in the practice of training and educating soldiers in military units, contributing to the formation of a scientific worldview, beliefs, ideals, political bravery, promoting the qualities of "Uncle Ho's soldiers" for soldiers.

**Keywords:** soldiers, contributing

## 1. Đặt vấn đề

Đội ngũ cán bộ, sĩ quan ở các đơn vị cơ sở trong Quân đội là lực lượng trực tiếp chỉ huy, quản lý cán bộ, chiến sĩ thuộc quyền thực hiện các nhiệm vụ của đơn vị cũng như thực hiện các chế độ, nền nếp chính quy, chấp hành kỉ luật quân đội, pháp luật Nhà nước; đồng thời, họ còn là người giáo viên trực tiếp tổ chức, thực hiện công tác huấn luyện theo nội dung, chương trình, chỉ lệnh và kế hoạch huấn luyện ở đơn vị. Để huấn luyện, giáo dục quân nhân có bản lĩnh chính trị vững vàng, có kĩ năng chiến đấu, ý chí quyết tâm cao, sẵn sàng nhận và hoàn thành thắng lợi mọi nhiệm vụ được giao, đòi hỏi giáo viên phải có kỹ năng sư phạm. Trong đó, kỹ năng xử lý THSP có vai trò đặc biệt quan trọng, giúp giáo viên nhanh chóng nhận biết và kịp thời đưa ra các phương án giải quyết, xử lý các tình huống nảy sinh trong quá trình sư phạm quân sự một cách linh hoạt và mềm dẻo, từ đó thực hiện tốt nhiệm vụ huấn luyện, giáo dục quân nhân ở đơn vị cơ sở trong quân đội.

## 2. Nội dung nghiên cứu

### 2.1. Kỹ năng xử lý THSP của người giáo viên ở đơn vị quân đội

THSP là toàn bộ những sự việc, hiện tượng, sự kiện bất ngờ, những mâu thuẫn nảy sinh trong quá trình huấn luyện, giáo dục đòi hỏi GV phải suy nghĩ, tìm kiếm, sử dụng các phương tiện, cách thức mới để giải quyết chúng một cách tối ưu. Kỹ năng xử lý THSP là trình độ vận dụng những tri thức, kinh nghiệm, thực tiễn quân sự của GV để xử lý các tình huống nảy sinh trong hoạt động huấn luyện, giáo dục quân nhân một cách sáng tạo và hiệu quả. Kỹ năng xử lý THSP của GV ảnh hưởng trực tiếp đến kết quả quá trình sư phạm quân sự ở đơn vị cơ sở trong quân đội. Nếu thiếu kỹ năng xử lý THSP, GV sẽ chậm phát hiện tình huống; bị động, mất bình tĩnh, thiếu tự tin

trong xử lý; thậm chí tự phát đưa ra phương án giải quyết thiếu khoa học, không đáp ứng các nguyên tắc sư phạm. Kỹ năng xử lý THSP của người giáo viên ở đơn vị quân đội rất đa dạng, phong phú, biểu hiện ở một số kỹ năng cơ bản sau:

- *Kỹ năng phát hiện vấn đề:* Là sự vận dụng những kiến thức, kinh nghiệm hoạt động quân sự của GV nhằm nắm bắt, phát hiện chính xác diễn biến các tình huống, mâu thuẫn nảy sinh trong hoạt động huấn luyện, giáo dục quân nhân.

- *Kỹ năng dự báo các THSP:* Là khả năng dự báo một cách khoa học, chính xác và toàn diện các THSP có thể nảy sinh trong quá trình huấn luyện, giáo dục ở các đơn vị quân đội. Giáo viên chủ động định hướng, quản lý, dự báo đúng các hiện tượng tâm lý nảy sinh ở mỗi quân nhân và tập thể quân nhân; dự báo chính xác tư tưởng của quân nhân có thể nảy sinh trong các hoạt động quân sự, trước sự biến động của tình hình trong và ngoài quân đội; dự báo những yếu tố tác động tới tình hình tư tưởng của quân nhân trong đơn vị; dự báo những mâu thuẫn có thể nảy sinh trong hoạt động huấn luyện, giáo dục quân nhân ở đơn vị.

- *Kỹ năng phân tích, đánh giá THSP:* Là khả năng vận dụng các tri thức, kinh nghiệm sư phạm quân sự của giáo viên để thu thập thông tin, phân tích, đánh giá các THSP, từ đó đề xuất hệ thống những biện pháp thích hợp để xử lý các THSP ở đơn vị. Kỹ năng phân tích, đánh giá THSP đòi hỏi đội ngũ giáo viên phải chủ động, nắm bắt, thu thập các thông tin từ hoạt động huấn luyện, giáo dục ở đơn vị, kịp thời phát hiện, phân tích, đánh giá chính xác khách quan các THSP nảy sinh, từ đó lựa chọn cách thức xử lý phù hợp, linh hoạt.

- *Kỹ năng giải quyết các THSP:* Là khả năng giải quyết có hiệu quả các THSP nảy sinh ở đơn vị bằng những kiến thức, kinh nghiệm hoạt động quân sự và

năng lực sư phạm của giáo viên. Kỹ năng giải quyết các THSP đòi hỏi đội ngũ GV phải thường xuyên trao đổi, thống nhất và lựa chọn phương pháp xử lý phù hợp; kịp thời định hướng tình hình tư tưởng, giải đáp những vướng mắc, băn khoăn của quân nhân, thực hiện tốt việc tư vấn tâm lý, pháp lý cho quân nhân; kịp thời giải quyết các mâu thuẫn trong huấn luyện và giáo dục quân nhân ở đơn vị.

- *Kỹ năng rút kinh nghiệm sau khi xử lý THSP.* GV tự kiểm tra việc xử lý các THSP, kiểm tra các mâu thuẫn sư phạm thực sự đã được giải quyết, quân nhân có thỏa mãn với kết quả đó không, trên cơ sở đó hoàn thiện năng lực sư phạm, làm phong phú thêm vốn tri thức, kinh nghiệm sư phạm của bản thân.

## **2.2. Biện pháp bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho HV Trường Sĩ quan Chính trị**

### *2.2.1. Giáo dục nâng cao nhận thức, trách nhiệm và năng lực của các lực lượng sư phạm trong bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho HV*

Các cơ quan chức năng cần làm tốt chức năng tham mưu về xây dựng kế hoạch, định hướng nội dung, quy trình, biện pháp bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho HV; phối hợp chặt chẽ với các khoa GV, đơn vị quản lý HV trong tổ chức hoạt động bồi dưỡng; thường xuyên theo dõi, kiểm tra, rút kinh nghiệm. Các khoa GV và đơn vị quản lý HV chủ động xây dựng kế hoạch, phân công cán bộ, GV cắm, bám lớp tổ chức và tiến hành các hoạt động bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho học viên; quản lý, hướng dẫn HV xây dựng kế hoạch, quy trình và phương pháp tự bồi dưỡng một cách khoa học.

### *2.2.2. Xây dựng và thực hiện tốt quy trình bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho HV*

*Bước 1.* Trang bị cho HV hệ thống kiến thức lý luận chuyên ngành và lý luận nghiệp vụ sư phạm. Đây là cơ sở tiền đề, nền tảng để hình thành kỹ năng xử lý THSP cho HV. Trên cơ sở kiến thức chuyên ngành và kiến thức nghiệp vụ sư phạm, HV nhanh chóng nhận biết các THSP nảy sinh ở đơn vị, thu thập các thông tin, nêu các giả thuyết và lựa chọn phương án giải quyết một cách tối ưu. Để thực hiện được nội dung trên cần chú trọng đổi mới nội dung, chương trình đào tạo; tăng cường cập nhật những vấn đề, mâu thuẫn mới trong huấn luyện và giáo dục quân nhân ở đơn vị; tích cực đổi mới hình thức, phương pháp dạy học theo hướng tích cực hóa hoạt động nhận thức của người học, bồi dưỡng cho học viên phương pháp tư duy mềm dẻo, linh hoạt, biết huy động kiến thức tổng hợp để giải quyết các THSP

một cách hiệu quả.

*Bước 2.* Tổ chức các hoạt động bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho học viên. Đây là bước tổ chức các hoạt động thực tiễn để bồi dưỡng cho HV vận dụng các kiến thức lý luận vào giải quyết THSP. Thông qua các hoạt động thực hành, thực tập và các hoạt động ngoại khóa giúp HV biết vận dụng linh hoạt, sáng tạo các tri thức, kinh nghiệm sư phạm vào giải quyết các THSP. Cần xây dựng nhiều THSP với mức độ phức tạp khác nhau, sát thực tiễn hoạt động huấn luyện, giáo dục ở các đơn vị quân đội để HV độc lập giải quyết, qua đó hình thành kỹ năng xử lý THSP cho HV.

*Bước 3.* Kiểm tra, đánh giá kết quả bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho HV. Cần thường xuyên kiểm tra, đánh giá, phân tích kết quả, rút kinh nghiệm hoạt động bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho HV. Tổ chức tốt các buổi trao đổi kinh nghiệm xử lý THSP, tạo điều kiện cho HV tiếp cận với sự phát triển mới về hệ thống tri thức, kinh nghiệm sư phạm và những kỹ năng xử lý THSP ở các đơn vị trong quân đội.

### *2.2.3. Đổi mới nội dung gắn với đa dạng hóa hình thức bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho học viên*

Đổi mới nội dung bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho HV theo hướng tăng cường bồi dưỡng kỹ năng phát hiện các tình huống “có vấn đề”, những mâu thuẫn nảy sinh trong thực tiễn huấn luyện, giáo dục quân nhân; bồi dưỡng kỹ năng phân tích, thu thập các thông tin, đánh giá các nguyên nhân nảy sinh tình huống; kỹ năng đặt giả thuyết và lựa chọn giải pháp xử lý THSP; kỹ năng rút kinh nghiệm sau khi xử lý THSP..

Vận dụng tổng hợp linh hoạt, đa dạng các hình thức, biện pháp bồi dưỡng cả trong chương trình chính khóa cũng như các hoạt động ngoại khóa nhằm rèn luyện năng lực sư phạm cho học viên, nhất là kỹ năng xử lý các THSP. Quá trình dạy học cần chuyển từ dạy kiến thức lý thuyết đơn thuần sang “dạy cách học” nhằm kích thích tính tích cực nhận thức, phát huy tính tích cực nhận thức của học viên trong học tập. Giảng viên, cán bộ quản lý phải tích cực phát hiện các THSP và khéo léo xử lý các tình huống đó một cách phù hợp; chủ động tạo ra các tình huống “có vấn đề” trong quá trình huấn luyện, rèn luyện, sẵn sàng chiến đấu, từ đó định hướng, hướng dẫn học viên tự tìm phương án, cách thức giải quyết các THSP nảy sinh trong hoạt động quân sự ở các đơn vị quân đội

*(Xem tiếp trang 330)*

Các chỉ số hành vi ở khung trên chính là chỉ số hành vi của năng lực tổ chức giáo dục pháp luật. Việc phát triển năng lực này của sinh viên sư phạm ngành GD CD sẽ đáp ứng việc phát triển năng lực chung và đặc thù của học sinh phổ thông theo mục tiêu của chương trình mới. Ứng với mỗi chỉ số hành vi chúng tôi đề xuất các mức độ chất lượng dựa trên mức độ tự lực của người học, mức độ phức tạp và mức độ hoàn thiện của hành vi. Các mức độ chất lượng được trình bày được dưới dạng các tiêu chí. Bảng 2 và 3 là minh chứng cho những tiêu chí đã được xây dựng để đánh giá mức độ đạt được của chỉ số hành vi của một thành tố trong năng lực đã xác định.

- *Bước 5.* Thực nghiệm đo lường và hiệu chỉnh đường phát triển năng lực tổ chức giáo dục pháp luật của sinh viên.

### 3. Kết luận

Qua việc nghiên cứu quá trình đào tạo giáo viên nói chung và phát triển năng lực tổ chức giáo dục pháp luật cho sinh viên sư phạm ngành GD CD nói riêng, bài viết đề xuất khung năng lực tổ chức giáo dục pháp luật cho sinh viên sư phạm ngành GD CD nhằm đáp ứng yêu cầu Chương trình giáo dục phổ

thông 2018. Đối với các chương trình đào tạo giáo viên GD CD, khi thiết kế cần dựa vào khung năng lực tổ chức giáo dục pháp luật để xây dựng các học phần về lý thuyết và về phương pháp, kỹ năng tổ chức dạy học và giáo dục pháp luật cho phù hợp.

**Lời cảm ơn:** *Nghiên cứu này được tài trợ bởi Bộ Giáo dục và Đào tạo trong đề tài mã số B2021-SPH - 03*

### Tài liệu tham khảo

[1] Viện Khoa học giáo dục Việt Nam (2016), *Chương trình tiếp cận năng lực và đánh giá năng lực người học*, NXB Giáo dục Việt Nam

[2] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông – Chương trình môn GD CD* (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo).

[3] Hoàng Thị Kim Quế (2007), *Giáo trình Lý luận chung về Nhà nước và pháp luật*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.

[4] American Psychiatric Association (2013), *The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, Fifth Edition.

## Bồi dưỡng kỹ năng xử lý tình huống... (tiếp theo trang 326)

### 2.2.4. Phát huy tính tích cực, chủ động, tự giác trong bồi dưỡng và tự bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP

Cấp ủy, chỉ huy các cấp cần thường xuyên làm tốt công tác giáo dục, xây dựng động cơ, phát huy tính tích cực, chủ động, tự giác trong bồi dưỡng và tự bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho học viên. Các khoa GV cần phối hợp chặt chẽ với đơn vị quản lý HV tạo điều kiện thuận lợi, chỉ đạo chặt chẽ, kiểm tra cụ thể, tỉ mỉ các nội dung bồi dưỡng và tự bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP của học viên. Trong quá trình học tập, HV cần nhận thức rõ vai trò, tầm quan trọng của kỹ năng xử lý THSP, từ đó phát huy tính tích cực, chủ động, tự giác trong bồi dưỡng và tự bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP; thường xuyên xây dựng kế hoạch và thực hiện nghiêm kế hoạch tự giáo dục, tự bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP; tích cực vận dụng sáng tạo, linh hoạt các kiến thức lý luận chuyên ngành, kiến thức nghiệp vụ sư phạm và thực tiễn kinh nghiệm huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu vào giải quyết THSP một cách phù hợp, qua đó góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo ở Trường Sĩ quan Chính trị, đáp ứng yêu cầu xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại.

### 3. Kết luận

Bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho HV đào tạo cán bộ chính trị cấp phân đội ở Trường Sĩ quan Chính trị là tổng hợp các hoạt động của lực lượng sư phạm và bản thân HV, làm cho HV có đủ năng lực xử lý các tình huống trong quá trình huấn luyện, giáo dục quân nhân ở các đơn vị quân đội. Quá trình đào tạo cần coi trọng hoạt động bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho học viên; thường xuyên cập nhật các THSP nảy sinh trong quá trình sư phạm ở đơn vị. Đội ngũ giảng viên cần tích cực tự bồi dưỡng kỹ năng xử lý THSP cho bản thân, làm cơ sở để “mô phạm”, làm mẫu trước học viên.

### Tài liệu tham khảo

1. Bùi Tuấn Anh (2020), *Bồi dưỡng kỹ năng giao tiếp sư phạm cho giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở nhà trường Quân đội hiện nay*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội, 2020.

2. Bộ Quốc phòng (2016), *Điều lệ công tác nhà trường Quân đội nhân dân Việt Nam*, Hà Nội.

3. Quân ủy Trung ương (2022), *Nghị quyết về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới*, Số 1657-NQ/QUTW, ngày 20/12/2022, Hà Nội.